

La transmissió intergeneracional del lèxic de l'horta valenciana

Mª Gloria García-Blay i Mónica Belda-Torrijos
Universitat CEU Cardenal Herrera

INTRODUCCIÓ

Aquest article pretén ser una primera aproximació al lèxic oral i col·loquial de les comarques valencianes centrals i meridionals. Concretament, el nostre estudi se centra en l'anàlisi de diferents mots que pertanyen al món de l'agricultura, àmbit que considerem que ha patit un fort declivi d'un temps ençà. Malgrat que l'abandó de l'horta ha estat provocat per motius socioeconòmics, aquesta circumstància potser repercutirà en l'ús de la llengua. I és aquest fet, precisament, la hipòtesi des de la qual començarem la investigació. De fet, si desapareix el referent, com és el cas de diverses ferramentes del camp que han caigut en desús, la paraula s'esvaeix (González 2002: 416).

Per tant, l'objectiu del qual partim és comprovar com ha evolucionat la parla oral col·loquial d'onze comarques valencianes pel que fa a la transmissió intergeneracional. Així mateix, pretenem analitzar si les generacions més joves demostren un nivell d'estandardització de la llengua com a efecte de la presència del valencià dins del sistema educatiu (Montoya i Mas 2011: 381).

ESTUDIS PREVIS

Mitjançant aquesta investigació, intentarem contribuir als nombrosos estudis previs que s'han fet dins d'aquest camp.

A més dels estudis generals, com l'obra de Beltran i Segura-Llopes (2017), altres autors s'han fixat en una comarca o zona concreta. La parla de les comarques centrals ha estat a bastament estudiada: la Marina (Beltran 1997 i 1999), la comarca de la Safor (Morant 1987; Selfa 2017; Giner 2018 i 2020), la Vall d'Albaida (Casanova 1985; Bataller 2017), la Costera (Garcia Perales 1993), el Vinalopó (Baile 2009; Beltran 2008; Pérez 2007; Segura 1999 i 2003).

METODOLOGIA

El recull de lèxic es va dur a terme durant els mesos de novembre i desembre de 2021 i hi participaren un grup de menors de 30 anys i un altre de majors de 60, en total 75 mostres d'onze comarques (taula 1).

Taula 1. Comarques i poblacions

Baix Vinalopó (8)	Marina Alta (4)	Marina Baixa (10)
Crevillent Elx Santa Pola	Benissa Teulada	Polop la Vila Benidorm Sella
Safor (14)	Vall d'Albaida (18)	Ribera Baixa (4)
Piles Bellreguard Tavernes Beniarjó Oliva Gandia	Ontinyent Aielo de Malferit	Cullera Benicull del Xúquer
L'Alacantí (6)	Baix Segura (1)	Costera (2)
Sant Vicent del Raspeig la Torre de les Maçanes Sant Joan d'Alacant	Sant Fulgenci	Xàtiva
Vinalopó mitjà (6)	Alcoià (2)	
Novelda el Pinós	Alcoi	

Es va decidir de posar totes les paraules en castellà (taula 2) per a evitar influir en els informants, sobretot en els menors de 30 anys, atés que la seua

escolarització pot afavorir la utilització del mot estàndard en compte del col·loquial (Segura 1999: 209).

Taula 2. Recull de lèxic

Localitat:	Comarca:
Edat:	Nivell d'estudis:
Hortalisses	
acelga	
ajo	
alcachofa	
berenjena	
boniato	
brócoli	
calabacín	
calabaza	
canónigos	
cebolla	
champiñón	
chirivía	
coliflor	
escarola	
espárrago	
espinaca	
guisante	
haba	
judía verde plana	
judía verde redonda	
lechuga	
maíz	
nabicol	
nabo	
patata	
pepino	
perejil	
pimiento	
puerro	
rábano	
tomate	
zanahoria	
Tasques del camp	
aclarar	
arar	
desfondar	
despedregar	
fertilizar	
injertar	
podar	
recolectar	
regar	
Ferramentes	
alicates	
arado	
azada	
escardilla	

guadaña	
hacha	
horca	
hoz	
pala	
pico	
rastrillo	
sembradora	
sierra	
tijeras	
trasplantadora	
trillo	

ANÀLISI DELS RESULTATS

Els resultats de la investigació els agruparem per objectius: el cabal lèxic de cada grup d'edat i el nivell d'estandardització de cada franja.

Cabal lèxic

A la Ribera Baixa i a la Safor, els resultats són molt semblants. Els majors de 60 anys coneixen tot el lèxic proposat; en canvi, els menors de 30 no en tenen tant, de coneixement, sobretot, dins de les agrupacions de tasques i ferramentes. Mentre que s'hi veu que un 90,6% i un 84,3%, respectivament, és capaç de traduir les hortalisses, el percentatge baixa fins al 77,7% i 55,5% en el cas dels treballs, i fins al 81,2% i 62,5% si ens fixem en les ferramentes.

El cas de la Marina Alta és, si més no, curiós. El 93,7% dels grup de gent gran i el 84,3% de joves és capaç d'anomenar les verdures, dades molt semblants a les de les comarques que hem esmentat anteriorment. En canvi, la jovenalla amb nocions relacionades amb el camp voreja el 50%. Més sorprenents són encara les dades dels majors de 60 anys. Sols el 33%, en el cas de les feines agrícoles, i el 62,5%, en el de les ferramentes, coneix els ètims.

A la Marina Baixa tan sols hi ha hagut dificultats en el camp semàntic de les ferramentes. I també el grup de joves amb un percentatge de 81,2% té un coneixement inferior al grup de gent gran, que domina el 93,7% dels mots. La mateixa situació es percep al Vinalopó Mitjà. Les tres poblacions de l'Alacantí són, de nou, una mostra de les diferències entre les dues franges d'edat. Encara que el percentatge és del 93,7% en ambdós grups pel que fa al lèxic de les hortalisses, en la resta passa de vora el 90% en els majors a prop del 65% en els joves.

La totalitat dels entrevistats majors de 60 anys del Baix Vinalopó anys tenen clar tot el lèxic. Al voltant

d'un 80% dels joves manifesten el seu coneixement en els dos primers camps semàntics (hortalisses i tasques) i el percentatge cau fins al 62,5% en el cas de les ferramentes.

Els resultats de la Vall d'Albaida i la Costera són una mica estranys. Cap parlant no ha tingut problemes per a trobar el mot proposat.

Els percentatges de l'Alcoià continuen la tendència general. Del grup dels joves, els resultats són més elevats pel que fa al lèxic de les hortalisses, amb un 81,2%. En canvi, baixa de nou fins al 55,5% i al 62,5% en el coneixement dels ètims de tasques i ferramentes. Per contra, els valors de la gent gran s'estableixen en un 96,8%, un 88,8% i un 93,7% en cadascuna de les agrupacions temàtiques.

Com que al Baix Segura únicament tenim una mostra, els resultats els considerarem en l'apartat següent.

Nivell d'estandardització

En la majoria dels casos, el grup de joves utilitza un registre més estàndard que els majors de 60 anys, tant des del punt de vista de coneixement de lèxic com des del punt de vista fonètic. Si bé és cert que podem trobar un major percentatge d'estandardització en la gent gran dins dels exemples de tasques i ferramentes, s'ha de considerar que aquest és causat pel desconeixement de molts d'aquestes mots per part dels informants més joves.

Si agrupem els percentatges per camps semàntics, es manifesta una diferència de cinc punts en el lèxic de les hortalisses. Així, un 89,2% de la joventut utilitza el registre estàndard, enfront del 84,5% de gent gran. La diferència entre les dues franges d'edat augmenta en els altres conjunts. Quant a les tasques, els joves que usen la llengua de manera normativa són el 92,1%, set punts per damunt del 85,2% dels majors de 60 anys. El contrast més alt apareix en el lèxic de les ferramentes, en què tenim un 89,3% entre els menors de 30 anys, en oposició al 79,5% de gent de més edat.

Pel que fa a la Vall d'Albaida i a la Costera, veiem que el grau d'estandardització s'acosta al 100%.

CONCLUSIONS

Després d'analitzar la mostra, la primera cosa que atrau l'atenció és la mancança significativa de mots específics que pateixen els menors de 30 anys. En el seu cabal lèxic quant a les tasques agrícoles i les ferramentes que s'hi utilitzen, la pèrdua ha estat considerable. Aquest fet confirma una de les hipòtesis: la transmissió intergeneracional del lèxic del camp no s'ha dut a terme. Pot ser que aquesta interrupció s'haja produït pel progressiu abandó de les terres de conreu a causa de la crisi que afecta el sector des de fa un munt d'anys. Considerem, a més, que el coneixement de la major part de les hortalisses no és destacable, perquè la gran majoria són d'ús quotidià i els informants són valencianoparlants.

Un altra dada interessant amb què hem topat gira al voltant del nivell d'estandardització del lèxic. En tots tres grups, el registre emprat per la gent més jove ha estat més a prop del registre estàndard que el de la gent gran. Encara que s'hi veu una mancança de vocabulari entre els menors de 30 anys, la seua parla és més acurada. Recordem que tots ells han estat escolaritzats en valencià o l'han estudiat a l'escola i a l'institut. Per tant, han format part del procés de normativització de la llengua.

Deixant de banda les generalitats, podem concloure que aquest menut estudi ens ha servit per a comprovar la diversitat lingüística arreu de les comarques. De fet, considerem que l'existència de més d'un mot per a anomenar un mateix referent s'hauria d'entendre com a riquesa i no com a segmentació, encara que s'allunya de la normativa, perquè es tracta de varietats funcionals, totalment col·loquials, vives i canviants, com la mateixa llengua, com és el cas de «creïlla» que podem oir com a *queredilla*, *queraiïlla* o *querilla* i saber si som a Benicull, Beniarjó o Aiello de Malferit. I el mateix ocorre amb mots que pocs parlants empren ja, com *rugló*, *mor-dasses*, *encarnella* o *pepinell*, però pròpies del nostre sistema lingüístic. ■

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ALCOVER, A. M.; MOLL, F. (1928–1962). *Diccionari català-valencià-balear*. Palma: Editorial Moll, 10 vols. [en línia: <<https://dcbv.iec.cat/>>, consultat: 8-2-2022].

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2019). *Diccionari normatiu valencià*. València: AVL [en línia: <<https://www.avl.gva.es/lexicvall/>>, consultat: 20-1-2022].

BAILE I LÓPEZ, E. (2009). «Aportacions al lèxic aspenc d'origen català», *La Rella*, núm. 22, p. 25-39.

BATALLER GRAU, V. (2017). «Contextualització del valencià d'Albaida: un parlar entre Ponent i Llevant», dins *Almaig*, núm. 33, p. 105-113.

BELTRAN I CALVO, V.; SEGURA-LLOPES, C. (2017). *Els parlars valencians*. València: Universitat de València.

BELTRAN I CALVO, V. (1997). *El parlar de Benissa*. Alacant/Benissa: Institut d'Estudis Joan Gil-Albert / Ajuntament de Benissa.

——— (1999). «Els parlars mallorquinitzants de la Marina», dins *Caplletra*, núm. 26, p. 171-191.

——— (2008). *El parlar de les Valls del Vinalopó i del Carxe*. Petrer: Centre d'Estudis Locals del Vinalopó.

BIBILONI, G. (1997). *Llengua estàndard i variació lingüística*. València: 3i4.

CARBONELL, O.; TORMO, J.; COLOMINA, J. (2011). *Tresor del valencià meridional: diccionari temàtic i fraseològic*. Alacant: Institut Alacantí de Cultura Juan Gil-Albert.

CASANOVA, E. (1985). «La dialectologia catalana i el parlar de la Vall d'Albaida», dins *Alba: revista d'estudis comarcals de la Vall d'Albaida*, núm.1, p. 80-83.

GARCIA PERALES, V. F. (1993). «Estudi comparatiu del lèxic de la Vall d'Albaida i de la Costera», dins *Almaig*, núm. 9, p. 13-17.

GINER MONFORT, J. (2018). «Alguns mallorquinismes en la parla de la Safor», dins *Estudis Romànics*, núm. 40, p. 273-296.

——— (2020). «Estudi geolingüístic del parlar de la Safor». *Caplletra*, núm. 68, p. 59-98.

GONZÁLEZ SALGADO, J. A. (2002). «*El léxico de las herramientas agrícolas en Extremadura*», dins *Revista de Estudios Extremeños*, núm. 58, 2, p. 415-450.

MONTOYA ABAT, B.; MAS I MIRALLES, A. (2011). *La transmissió familiar del valencià*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua.

MORANT, R.; ESCRIVÀ, V. (1987). *L'apitxat de Gandia: un problema sociolingüístic*. Gandia: CEIC Alfons el Vell.

PÉREZ I NAVARRO, V. J. (2007). «Vocabulari antic de Crevillent», dins S. Martí, M. Cabré, F. Feliu Torrent, N. Iglésias i D. Prats (coord.), *Actes del Tretzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, núm. 2, p. 297-310.

SEGURA I LLOPES, C. (1999). «Els verbs de tipus *naixtre* al Baix Vinalopó», dins *Caplletra*, núm. 26, p. 193-218.

——— (2003). *Una cruïlla lingüística. Caracterització del parlar del Baix Vinalopó*. Alacant: Universitat d'Alacant.

PASTISSERIA
BOMBONERIA
CONFITERIA
GELATERIA

Foix de Sarrià

Major de Sarrià, 57
08017 Barcelona
Tel. 93 203 07 14 - 93 203 00 04

Pl. de Sarrià, 12-13
08017 Barcelona
Tel. 93 203 04 73 - Fax 93 280 65 56

www.foixdesarria.com